

**VALSTYBINĖS KAINŲ IR ENERGETIKOS KONTROLĖS KOMISIJOS
DUJŲ IR ELEKTROS DEPARTAMENTO
ELEKTROS SKYRIUS**

Teikti Komisijos posėdžiui
Komisijos narys
Donatas Jasas
Komisijos pirmininko pavaduotojas
Jonas Makauskas
Komisijos pirmininkė
Inga Žilienė

2019-06-2

**PAŽYMA
DĖL UAB „DAINAVOS ELEKTRA“ VISUOMENINIO ELEKTROS ENERGIJOS
TIEKIMO LICENCIJUOJAMOS VEIKLOS IR NEPRIKLAUSOMO ELEKTROS
ENERGIJOS TIEKIMO LEIDIMU REGULIUOJAMOS VEIKLOS PAŽEIDIMO**

2019 m. birželio 21 d. Nr. O5E-184
Vilnius

Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija (toliau – Komisija), vadovaudamasi Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo 8 straipsnio 1 dalimi bei 9 dalies 8 punktu, 21 straipsnio 11 dalimi ir Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo 9 straipsnio 2 dalimi, 15 straipsnio 4 dalimi ir Veiklos elektros energetikos sektoriuje licencijavimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. birželio 20 d. nutarimu Nr. 723 „Dėl Veiklos elektros energetikos sektoriuje licencijavimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Licencijavimo taisyklės), 9 ir 10 punktais reguliuoja energetikos srityje veikiančių subjektų veiklą ir atlieka valstybinę energetikos priežiūrą, išduoda energetikos veiklos licencijas, jas keičia, sustabdo jų galiojimą, panaikina galiojimo sustabdymą, panaikina licencijų galiojimą, prižiūri ir kontroliuoja energetikos įmonių licencijuojamą veiklą, o vadovaudamasi Elektros energetikos įstatymo 9 straipsnio 3 dalies 1 punktu, 16 straipsnio 3 dalimi ir Veiklos elektros energetikos sektoriuje leidimų išdavimo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2013 m. spalio 22 d. įsakymu Nr. 1-212 „Dėl Veiklos elektros energetikos sektoriuje leidimų išdavimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Leidimų išdavimo taisyklės) 14¹ punktu, išduoda leidimus vykdyti nepriklausomo elektros energijos tiekimo veiklą, sustabdo jų galiojimą, panaikina galiojimo sustabdymą, panaikina leidimų galiojimą, keičia, tikslina leidimus ir kontroliuoja leidimais reguliuojamą veiklą.

Komisija 2018 m. sausio 18 d. nutarimu Nr. O3E-8 „Dėl nepriklausomo elektros energijos tiekimo leidimo uždarajai akcinei bendrovei „Mažasis energijos skirstymo operatorius“ išdavimo“ UAB „Dainavos elektra“ (buvusi UAB „Mažasis energijos skirstymo operatorius“) (toliau – Bendrovė) išdavė nepriklausomo elektros energijos tiekimo leidimą (toliau – NET leidimas), kuris buvo atnaujintas 2018 m. balandžio 25 d. Taip pat 2018 m. gegužės 10 d. nutarimu Nr. O3E-142 „Dėl energetikos veiklų licencijų uždarajai akcinei bendrovei „Dainavos elektra“ išdavimo“ Bendrovei buvo išduota elektros energijos visuomeninio elektros energijos tiekimo licencija Nr. L1-11 (VET) (toliau – VET licencija). Bendrovė visuomeninio elektros energijos tiekimo veiklą pradėjo vykdyti 2018 m. birželio 1 d.

I. Situacijos aprašymas

LITGRID AB 2019 m. kovo 26 d. raštu Nr. 19SD-2083 (toliau – Raštas I) informavo Komisiją, kad tarp Bendrovės ir LITGRID AB 2018 m. birželio 1 d. yra sudaryta elektros energijos perdavimo paslaugos sutartis Nr. SUT-16-18 (toliau – Perdavimo sutartis), kurios pagrindu Bendrovei teikiama elektros energijos perdavimo paslauga. Tačiau LITGRID AB pažymėjo, kad Bendrovė nuo 2019 m. vasario 1 d. iki šiol nėra sudariusi elektros energijos pirkimo–pardavimo sutarties su kitu nepriklausomu elektros energijos tiekėju ir neturi galiojančios balansavimo energijos pirkimo–pardavimo sutarties (toliau – Balansavimo sutartis). Bendrovė akcentavo, kad Perdavimo sutarties dalyku nėra balansavimo elektros energijos pardavimas (tam reikalinga Balansavimo sutartis), todėl Bendrovė LITGRID AB privalo sumokėti už neteisėtą elektros energijos vartojimą. LITGRID AB taip pat nurodė, jog atsižvelgdama į tai, kad Bendrovė nėra sudariusi Balansavimo sutarties, tačiau Bendrovė ir toliau vartoja elektros energiją iš perdavimo tinklų, kas laikytina balansavimo energijos pirkimu, LITGRID AB, taikydama visiems tinklų naudotojams ir balansavimo tiekėjams nediskriminacines sąlygas ir siekdama valdyti finansinę riziką, paprašė Bendrovės pateikti 100 000 Eur atsiskaitymo už perkamos iš perdavimo tinklo elektros energijos užtikrinimą (t. y. garantiją). Bendrovė iki 2019 m. kovo 26 d. garantijos nebuvo pateikusi, todėl LITGRID AB prašė Komisijos įvertinti, ar Bendrovė nepiktnaudžiauja padėtimi, vartodama elektros energiją kai nėra sudaryta Balansavimo sutartis ir nepateikiama garantija bei, ar Bendrovė yra finansiškai pajėgi vykdyti licencijuojamas ir (ar) leidimais reguliuojamas veiklas ir nepažeidžia licencijuojamų ir (ar) leidimais reguliuojamų veiklų sąlygų.

Atsižvelgdama į Bendrovės Raštą I, Komisija 2019 m. balandžio 19 d. raštu Nr. R2-(E)-874 (toliau – Raštas II) kreipėsi į Bendrovę ir nurodė, kad Bendrovė, neturėdama Balansavimo sutarties, pažeidžia Elektros energetikos įstatymo 15 straipsnio 11 dalies 5 punkte ir 16 straipsnio 26 dalies 9 punkte numatytas licencijuojamos veiklos ir leidimais reguliuojamos veiklos sąlygas ir atsižvelgiant į Prekybos elektros energija taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2009 m. gruodžio 9 d. įsakymu Nr. 1-244 „Dėl Prekybos elektros energija taisyklių patvirtinimo“ 7.2 papunkčio nuostatas neturi teisės vykdyti didmeninės prekybos elektros energija. Komisija, vadovaudamasi Elektros energetikos įstatymo 9 straipsnio 4 dalies 9–10 punktuose numatyta Komisijos pareiga kontroliuoti ir prižiūrėti, kaip laikomasi licencijuojamos ar leidimais reguliuojamos veiklų sąlygų ir reikalavimų bei siekdama išsiaiškinti susidariusią situaciją bei įvertinti Bendrovės finansinę būklę, vadovaujantis Ūkio subjektų technologinio, finansinio ir vadybinio pajėgumo įvertinimo tvarkos aprašu, patvirtintu Komisijos 2009 m. sausio 29 d. nutarimu Nr. O3-6 „Dėl Energetikos įmonių technologinio, finansinio ir vadybinio pajėgumo įvertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Aprašas), paprašė Bendrovės per 10 darbo dienų nuo Rašto II gavimo dienos pateikti Komisijai:

1. Paaiškinimus, kodėl nėra pasirašyta Balansavimo sutartis ir kodėl nevykdomi atsiskaitymai su LITGRID AB.

2. Pagal finansines ataskaitas (balansą, pelno (nuostolių) ataskaitą, pinigų srautų ataskaitą, nuosavo kapitalo pokyčio ataskaitą, aiškinamąjį raštą), sudarytas 2019 m. kovo 31 dienai, dokumentus ir paaiškinimus, pagrindžiančius susidariusios situacijos prielaidas, ir Aprašo 6 priedą, kuriame pateikiama informacija apie pradelstas skolas.

3. Pajamas gautas iš elektros energijos skirstymo veiklos ir visuomeninio elektros energijos tiekimo veiklos už tą patį laikotarpį, už kurį pateikiamos 2 punkte nurodytos finansinės ataskaitos.

4. Informaciją apie Bendrovės nuo 2019 m. sausio 1 d. vykdytą nepriklausomo tiekimo

veiklą (didmeninėje rinkoje dvišalėmis sutartimis pirktos elektros energijos kiekį, gautas pajamas).

5. Informaciją, ar Bendrovės aptarnaujamoje teritorijoje yra vartotojų, kuriems šiuo metu teikiamas garantinis elektros energijos tiekimas.

Raštu II Komisija nurodė 10 darbo dienų terminą Balansavimo sutarčiai sudaryti su balansavimo energijos tiekėju ar perdavimo sistemos operatoriumi ir įpareigojo Bendrovę apie minėtos sutarties sudarymo faktą informuoti Komisiją. Taip pat informavo Bendrovę, kad neatlikus Komisijos Rašte nurodytų veiksmų ar nepateikus prašomos informacijos iki Rašte nurodyto termino, Komisija gali inicijuoti sankcijų skyrimo procedūrą ir vadovaujantis Energetikos įstatymo 36 straipsnio 1 dalies 2 punktu skirti sankciją.

Bendrovė 2019 m. gegužės 3 d. raštu Nr. 19/05-02 (toliau – Raštas III) pateikė Komisijos prašomą informaciją ir paaiškinimus. Bendrovė Rašte III nurodė, kad Bendrovė nuo savo veiklos pradžios ieško būdų kaip įsigyti elektros energiją savoms reikmėms ir technologiniams nuostoliams padengti bei visuomeninio tiekimo veiklai vykdyti, tačiau nei vienas nepriklausomas elektros energijos tiekėjas nepateikė pasiūlymo tokiai apimčiai. Visi nepriklausomi tiekėjai Bendrovei pateikė pasiūlymus tik visam Bendrovės elektros energijos skirstymo tinkle suvartojamam elektros energijos kiekiui bei mokant už visą kiekį avansu. Nepriklausomi tiekėjai, teikiantys pasiūlymus, nuostatą parduoti tik visą Bendrovės tinkle suvartojamą kiekį grindė techninėmis kliūtimis dėl duomenų apskaitos. Taip pat Bendrovė informavo, kad 2018 spalio mėn. šiuo klausimu LITGRID AB vyko trišalis susitikimas, kuriame dalyvavo Bendrovės, UAB „Imlitex“ bei LITGRID AB atstovai. Susitikimo metu buvo išdiskutuota ir gautas LITGRID AB atstovų patvirtinimas, kad tiekti elektros energiją atskiriems Bendrovės tinklo vartotojams techninių bei informacinių kliūčių nėra. Bendrovė Rašte III nurodė, kad su UAB „Imlitex“ buvo sutarta, kad Bendrovė pirks elektros energiją savo bei dalies tinklo reikmėms bei balansavimo paslaugą, o vienas didesnių tinklo vartotojų UAB „Dirbtinis pluoštas“ savo reikmėms elektros energiją pirks tiesiogiai iš UAB „Imlitex“. 2018 m. spalio 16 d. UAB „Dirbtinis pluoštas“ ir UAB „Imlitex“ sudarė elektros energijos pirkimo–pardavimo sutartį, bei apmokėjo avansu už sutartą kiekį, tačiau UAB „Imlitex“ su Bendrove elektros energijos pirkimo–pardavimo sutarties sudarymą vilkino, o galiausiai 2018 m. spalio 30 d. pranešė, kad nutraukia sutartį ir su UAB „Dirbtinis pluoštas“. Bendrovės teigimu, Bendrovė buvo priversta skubiai pasirinkti kitą nepriklausomą tiekėją nors ir žymiai prastesnėmis finansinėmis sąlygomis.

Atsakydama į Komisijos Rašte II keliamus klausimus Bendrovė Rašte III pažymėjo, kad laiku vykdo atsiskaitymus su LITGRID AB pagal Perdavimo sutarties sąlygas bei visus kitus papildomus LITGRID AB reikalavimus, taip pat Bendrovė vykdo įsipareigojimus vartotojams, su kuriais turi elektros energijos pirkimo–pardavimo sutartis.

Bendrovė taip pat informavo Komisiją, kad, siekdama sudaryti Balansavimo sutartį su LITGRID AB, ne kartą kreipėsi į perdavimo tinklų operatorių ir išreiškė pageidavimą sukaupti per 4–5 mėnesius reikalaujamą 100 000 Eur garantiją bei sudaryti Balansavimo sutartį. Papildomai Bendrovė atkreipė dėmesį, kad reikalaujamos garantijos Balansavimo sutarčiai sudaryti dydis nėra diferencijuojamas pagal sutartį su LITGRID AB sudarančios įmonės apyvartą, klientų skaičių ar kitus kriterijus, ir nurodė, kad Bendrovės atveju reikalaujamas sutarties užtikrinimo dydis yra didesnis nei vieno mėnesio Bendrovės nepriklausomo tiekimo apyvarta.

Argumentuodama garantijos sukauptimo terminą, Bendrovė Rašte III pažymėjo, kad turi pradelstų vartotojų mokėjimų, bei mokėtinų sumų, todėl neturi galimybės pateikti LITGRID AB reikalaujamos 100 000 EUR garantijos Balansavimo sutarčiai sudaryti. Tai patvirtina ir Bendrovės Raštu III pateikta informacija apie licencijuojamos ir leidimais reguliuojamos veiklos grynuosius pinigus ir jų ekvivalentus, gautinas ir mokėtinas sumas. Iš pateiktos informacijos matyti, kad Bendrovė 2019 m. kovo 31 d. gautinos sumos sudarė 576 671 Eur, iš kurių, Bendrovės teigimu,

didžiausiai dalį sudaro UAB „Dirbtinis pluoštas“ įsiskolinimas Bendrovei. Bendrovės 2019 m. kovo 31 d. skolos kontrahentams sudaro 307 170 Eur. Iš pateiktų duomenų matyti, kad Bendrovei trūksta apyvartinių lėšų licencijuojamai ir leidimais reguliuojamai veiklai vykdyti. Atkreiptinas dėmesys, kad Bendrovė savo Rašte III nenurodė terminų, kuriais vadovaujantis planuotų ištaisyti licencijuojamos ir leidimais reguliuojamos veiklos sąlygų pažeidimą, t. y. pasirašyti Balansavimo sutartį su LIGRID AB ar kitu balansavimo energijos tiekėju.

Komisija gavo LITGRID AB 2019 m. birželio 10 d. raštą Nr. 19SD-3316, kuriame nurodyta, kad 2019 m. gegužės 20 d. LITGRID AB gavo Bendrovės prašymą sudaryti Balansavimo sutartį. 2019 m. gegužės 24 d. LITGRID AB pasirašytą Balansavimo sutartį išsiuntė pasirašyti Bendrovei, tačiau Bendrovė iki šios dienos jos nepasirašė, nėra pateikusi minimalios 100 000 Eur prievolių įvykdymo užtikrinimo bei toliau neteisėtai vartoja elektros energiją iš perdavimo tinklų, t. y. nėra įvykdžiusi Komisijos nurodymo sudaryti Balansavimo sutartį.

II. Teisinio reglamentavimo įvertinimas, licencijuojamų ir leidimu reguliuojamų veiklų sąlygų pažeidimo nustatymas

Atsižvelgdama į LITGRID AB Raštą I ir Bendrovės Raštu III pateiktą informaciją, Komisija įvertino šiuo metu galiojančių teisės aktų, apibrėžiančių licencijuojamos elektros energijos skirstymo ir visuomeninio tiekimo veiklos ir leidimu reguliuojamos nepriklausomo elektros energijos tiekimo veiklos sąlygas, reikalavimus.

Pažymėtina, kad Elektros energetikos įstatymo 41 straipsnio 3 ir 4 dalių nuostatos numato tiekėjams, kurie nėra balansavimo energijos tiekėjai, prievolę sudaryti Balansavimo sutartis su kitu, atitinkamą sutartį su perdavimo sistemos operatoriumi turinčiu, balansavimo energijos tiekėju arba sudarius Balansavimo sutartį su perdavimo sistemos operatoriumi tapti balansavimo energijos tiekėju, prisiimant iš to kylančius įsipareigojimus. Atkreiptinas dėmesys, kad pagal Elektros energetikos įstatymo 2 straipsnio 43 dalį tiekėjas yra suprantamas, kaip visuomeninis ar nepriklausomas tiekėjas, turintis atitinkamą veiklos licenciją ar leidimą verstis šia veikla.

Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad Elektros energetikos įstatymo 44 straipsnio 3 dalies 2 punktas numato, kad balansavimo energijos tiekėjui ar perdavimo sistemos operatoriui nutraukus Balansavimo sutartį su nepriklausomu elektros energijos tiekėju ir nesant Balansavimo sutarties su kitu balansavimo tiekėju ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo bet kurios iš šių aplinkybių atsiradimo vartotojams turi būti užtikrinamas garantinis elektros energijos tiekimas. Pagal Elektros energetikos įstatymo 44 straipsnio 4 dalį nepriklausomas tiekėjas privalo nedelsdamas, bet ne vėliau kaip per vieną darbo dieną nuo šio straipsnio 3 dalyje nustatytų aplinkybių atsiradimo, savo vartotojams ir atitinkamam tinklų operatoriui pranešti apie garantinio tiekimo pradžią ir pagrindą, o vartotojams – ir apie asmenį, vykdysiantį garantinio tiekimo funkciją, ir jo kontaktinius duomenis.

Taip pat, atsižvelgdamas į LITGRID AB pateiktą informaciją apie galimą Bendrovės nepakankamą finansinį pajėgumą veikloms vykdyti, Komisijos Dujų ir elektros departamento Elektros skyrius (toliau – Elektros skyrius), vadovaudamasis Aprašo 4.7 papunkčiu, įvertino Bendrovės finansinį pajėgumą. Pažymėtina, kad Elektros skyrius 2019 m. birželio 19 d. pažymoje Nr. O5E-175 „Dėl finansinio pajėgumo normatyvinio rodiklio žemutinių reikšmių 2018 m. nustatymo elektros energetikos sektoriuje ir elektros energetikos sektoriaus ūkio subjektų 2018 m. finansinio pajėgumo įvertinimo“ nustatė, kad Bendrovės 2018 m. finansinis pajėgumas yra pakankamas reguliuojamai veiklai vykdyti, t. y. Bendrovės 2018 m. bendrasis finansinio pajėgumo rodiklis (2,25 balo) buvo didesnis nei 2018 m. elektros energetikos sektoriaus infrastruktūros veiklos finansinio pajėgumo normatyvinio rodiklio žemutinė reikšmė (1,69 balo).

III. Išvados

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ir vadovaujantis esamu teisiniu reglamentavimu, darytina išvada, kad Bendrovė, vykdydama nepriklausomo elektros energijos ir visuomeninio tiekimo veiklą nepasirašiusi Balansavimo sutarties pagal Elektros energetikos įstatymo 41 straipsnio 4 dalį, pažeidžia Elektros energetikos įstatymo 15 straipsnio 11 dalies 5 punkte ir 16 straipsnio 26 dalies 9 punkte numatytas licencijuojamos veiklos ir leidimais reguliuojamos veiklos sąlygas.

Atsižvelgdamas į tai, bei vadovaudamasis Energetikos įstatymo 8 straipsnio 1 dalimi ir 9 dalies 8 punktu, 21 straipsnio 5 dalies 2 punktu, Elektros energetikos įstatymo 9 straipsnio 2 dalimi, 3 dalies 1 punktu, 15 straipsnio 4 dalimi, 16 straipsnio 3 dalimi, Komisijos Dujų ir elektros departamento Elektros skyrius Komisijai siūlo:

1. Konstatuoti, kad Bendrovė, vykdydama visuomeninio elektros energijos tiekimo veiklą nesudariusi Balansavimo sutarties pagal Elektros energetikos įstatymo 41 straipsnio 4 dalį, pažeidė Elektros energetikos įstatymo 15 straipsnio 11 dalies 5 punkte numatytą licencijuojamos veiklos sąlygą.

2. Konstatuoti, kad Bendrovė, vykdydama nepriklausomo elektros energijos tiekimo veiklą nesudariusi Balansavimo sutarties pagal Elektros energetikos įstatymo 41 straipsnio 4 dalį, pažeidė Elektros energetikos įstatymo 16 straipsnio 26 dalies 9 punkte numatytą leidimais reguliuojamos veiklos sąlygą.

3. Įpareigoti Bendrovę per 20 kalendorinių dienų nuo nutarimo įsigaliojimo dienos ištaisyti šio nutarimo 1 ir 2 punkte nurodytus pažeidimus ir kitą po nurodyto termino dieną apie pažeidimų ištaisymo faktą informuoti Komisiją.

4. Įspėti Bendrovę, kad neįvykdžius šio nutarimo 3 punkte nustatyto įpareigojimo gali būti pradėta visuomeninio elektros energijos tiekimo licencijos Nr. L1-11 (VET) ir nepriklausomo elektros energijos tiekimo leidimo Nr. L1-106 (NET) galiojimo stabdymo procedūra.

PRIDEDAMA. Komisijos nutarimo „Dėl UAB „Dainavos elektra“ visuomeninio elektros energijos tiekimo licencijuojamos veiklos ir nepriklausomo elektros energijos tiekimo leidimu reguliuojamos veiklos pažeidimo“ projektas, 1 lapas.

Elektros skyriaus patarėja

Lina Bartkienė

Į posėdį kviečiami:

1. UAB „Dainavos elektra“ atstovai, info@dainavoselektra.lt;
2. AB „Litgrid“ atstovai, info@litgrid.eu.